

כיחידאה. ולית הלכתא אלא כמתני' דריש פרקין דתנן משקין בית השלחין במועד:

הצדא דחטי'. שאם היה של שעורים היה מותר אפילו לשמואל לפי שדרך השעורים כשהן יבשים יותר מדאי שהגרגרין נופלין משא"כ בחטי':

שלא ידוש בפרות. ולא משום דבעינן שינוי דהא ק"ל כר' יוסי דלא בעי שינוי וכל יומא נמי רובא דעלמא לאו בפרות דיישי אלא במקל אבל טעמא דאסר משום דאוושא מילתא: לא השלימו לו לברר הדבר:

אדם חשוב. יש לו להחמיר על עצמו:

דחזי לחפיפה. י"מ ששורין הזרע והנשים חופפות בו פניהם וידיהם להחליק את בשרם ולצחצח את מראיהן ורש"י ז"ל פי' לכסות בו כל מיני מאכל כגון תאנים ותמרים המיבשים אותן בחמה וצריכין לכסותן בלילה מפני הטל:

דחזי לשכרא. שמערבין אותו בשכר לתת בו חורפא וכל זה הוא לצורך המועד:

לנזיא. דאית בהו כסיפת הפנים קרוי נזיא דאמרי' בסנהדרין (דף מא ב) מטיבותא דמר אמרינן ליה טובא מנזיותיה דמר לא אמרינן ולא מידי והכא גם כן יש גרעינין שנתייבשו ונכספו פניהם וראויים הן בחולו של מועד או לשמן או לטגון בדבש אבל השאר צריכין תחלה ליבשן הרבה:

קטפיה. תרגום לא תבצור לא תקטוף:

לשנה. לשנה אחרת:

שהו. כוונו כ"ע מלאכתן לעשותן בחול המועד ולבצור:

אפקרי'. הפקיר פירות אותה שנה לעניים בשביל שבא על ידו מכשול לעולם:

ירושלמי ילפינן מקלקלתא ולא ילפינן מתקנתא. כלומר למדו ממה שעשה לבצור שהיא קולא וקלקול וכשהפקיר כרמו לא למדו ממנו:

עוד שם ירושלמי רבי יעקב בר אחא בשם רבנן פרקמטיא אבודה שרי לטלטלא במועדא הדא שיירתא שרי מזבן מינה במועדא. כלומר אם יש לו סחורה ממיני פירות או תבואה ואם תעמוד כך שלא יהפכה ממטה למעלה יתעפש או ירקב מותר להפך אותה בחוה"מ:

הדא שיירא. אם תעבור שיירא מסוחרים ומביאין מקח רב עמהם למכור מותר לקנות מהן שדרכן למכור בזול ואינו מצוי תדיר הלכך דבר האבד דמי ושמעינן מהך ירושלמי דאע"ג דבדבר של טורח מקרי הרוחה ואסור

קרבן אורה מסכת מועד קטן דף יב עמוד ב

2

גמרא, בד"א בתלוש מן הקרקע, אבל במחובר אפילו כולו אבוד אסור. עיין ברש"י בר"ף ובנימוק"י שם שכתבו דהאי תנא פליג אמתניתין דריש פירקא קמא משקין בית השלחין, ולדידי קשיא לי על זה, דאם כן מאי פריך רבה בר רב הונא לרב הונא מברייתא, כיון דסתמא דמתני' דלא כוותה, וגם למה ליה לרב הונא למימר יחידאה היא ולא סבירא (ליה) [לן] כוותיה, אפילו אי לא יחידאה היא הלכה כסתמא דמתני', ועוד דלמאי דסלקא דעתין ברייתא אתיא כוותיה דר' יהודה דבעי שינוי בדבר האבד, ועל כרחין צ"ל לרבה בר רב הונא דר' יהודה סבירא ליה במחובר אסור, ור' יהודה סבירא ליה בריש מכילתין בהדיא דמשקין בית השלחין, וכן אמר לעיל (י"א ע"ב) גבי אבל דזורעין לו שדה ניר ושדה העומדת לפשתן, ועוד למסקנא דר' יוסי הוא דסבירא ליה במחובר אסור א"כ היאך בעינן למימר בירושלמי (פ"ב ה"א) שכתבתי לעיל דאמרו לו אם לא תזרע (בבכור) [בבכיר] כו' היינו ר' יוסי, הא לר' יוסי בלאו הכי מחובר אסור אפילו כולו (אסור) [אבוד] ואבל חמור ממועד, ולזה ל"ל דירושלמי לא סבירא ליה הכי אליבא דר' יוסי דמחובר אסור, כדמשמע מהא דאמרינן בירושלמי (שם ה"ב) אמתניתין דמי שהיה יינו בתוך הבור כו', הא בתחילה לבצור וליתנו לבור אסור, במה אנן קיימין אי בשהגיע זמנו לבצור קודם המועד הוא חטא אנפשיה ופשיטא דאסור, אי בשלא הגיע זמנו לבצור די יכול קאים עד לאחר המועד, וגם כן פשיטא דאסור, אלא כינן קיימין בשהגיע זמנו לבצור הוי סבר די יכול קאים ולא קם, ובהא קמ"ל דבתחילה אסור, והשתא אי נימא דר' יוסי אוסר במחובר אכתי מאי קמ"ל בהאי דיוקא דבתחילה אסור, פשיטא דאסור דהא מתני' ר' יוסי היא, ומשום הכי תני מי שהיה יינו בתוך הבור, אבל לבצור מן המחובר ודאי אסור לר' יוסי והרא"ש ז"ל (פ"ב סימן י"ד) הביא ראייה מירושלמי הזה להתיר היכא שהיה סבור שיכול להמתין אחר המועד ואירע דבר שאם ימתין יפסיד, ותמה הקרבן עדה הא מוכח מירושלמי איפכא דאפילו כהאי גוונא אסור בתחילה, ונראה דהרא"ש ז"ל מפרש לה הכי, הא בתחילה אסור ליתנו בתוך הבור דלא הוי דבר האבד, ופריך במה אנן קיימין, אי בשהגיע זמנו לבצור ולא בצר הוא חטא אנפשיה ואפילו הוי דבר האבד אסור, בשלא הגיע זמנו לבצור יכול הוי קאים ואסור לבצור, ופשיטא לא יתנו לתוך הבור כיון דאסור לבצורו, ומסיק כינן קיימין בשהיה סבור יכול קאים ולא קם, דלבוצרו מותר דהוי דבר האבד, אבל לתוך הבור לא יתנו דלאו דבר האבד הוא, ועיין בביאורי הגאון ר"א ז"ל (או"ח סימן תקל"ז סע"ז) ואם כן לפי זה פשיטא דמוכח דלא סבירא ליה להירושלמי אליבא דר' יוסי דמלאכת מחובר אסור, אבל למאי דסלקא דעתין דברייתא ר' יהודה היא ודאי תיקשי דר' יהודה אדר"י מריש מכילתין.

ועוד קשיא לי, דמשמע הכא דרשב"ג נמי סבירא ליה בהא כר' יוסי דמחובר אסור, א"כ אמאי שרי רשב"ג לעיל בפרק קמא (י' ע"ב) להחריב חורי הנמלים, להביא עפר מחור זה וליתן בחור זה, הא זה נמי מלאכת מחובר הוא, ועוד לעיל (ז' ע"א) דפריך לרב חסדא שהתיר לבנות כותל חצר כדרכו משום דהוי דבר האבד, ופריך עליה מברייתא דכותל הגוהה כו', מפני הסכנה אין שלא מפני הסכנה לא, לישני דברייתא רבי יוסי היא דאוסר מלאכת מחובר משום דבר האבד, ובנין מלאכת מחובר הוא, על כן נראה לי דר' יוסי לא אסר אלא קצירה לבד וכדומה לה, משום דמלאכה גדולה ומפורסמת היא, וגם אתה נותן תורת כל אחד בידו, לזה אבוד ולזה אינו אבוד, ומשום הכי אסרו הכל, ולפי זה לא פליג ר' יוסי אכל הני סתמא דפירקא קמא, ועדיין צ"ע וממה שאמרו בירושלמי (פ"ב ה"ב) כהדא דר' ינאי דקטפיה לכרמא בחולא דמועדא כמו שפירשתי דברי הירושלמי לדעת הרא"ש ז"ל, ודו"ק.

שם גמרא ורמינהו מטילין שכר כו' תנאי היא דתניא אין מערימין בכך רבי [יוסי] בר"י אומר מערימין, ופסק הרמב"ם ז"ל (ה' י"ט פ"ז ה"ח) דמותר להערים ולשתות מן החדש, ופשוט הוא דסמך אסוגיא דפרק תולין בשבת (קל"ט ע"ב) דפריך סתמא דהש"ס מהאי ברייתא דמטילין שכר ארב אשי שם דאמר והוא דתלי בה רמונים, אלא דלפי זה מה שכתב הריטב"א ז"ל בשם התוס' ז"ל על הא דאמר רב חננאל קוצץ אדם דקל אע"פ שאין צריך אלא לנסורת שלו מיירי על ידי הערמה, דאי לאו הכי מאי אתי לאשמעינן, הא תני בברייתא אם קצץ והותיר מותר, א"כ משמע דס"ל לרב אשי נמי דמותר להערים, מדאזל למיקציה בחוה"מ, ומשום הכי פריך עליה מברייתא דמטילין שכר, אלא דהב"י ז"ל כתב בס' תקל"ג דרב אשי הדר ביה, ונראה דמפרש שבקיה והדר אתיא היינו אחר המועד, אבל יש לפרש דהדר (איתא) [אתי] במועד גופא, ושבקי' באותו השעה משום דעבר אלטותא דאביי, וכן פירש הריטב"א ז"ל, ולא הדר ביה רב אשי, ולפי זה לדברי התוס' ודאי הלכה דמותר להערים, כיון דרב אשי ס"ל הכי, אלא דאין דברי התוס' מוכרחים, כמו שכתב הריטב"א ז"ל, דרב חננאל מיירי בלא הערמה, וקמ"ל דאפילו אין צריך אלא לדבר מועט מותר לקצוץ, ואם כן אדרבה נראה מזה איפכא, דדווקא אם צריך לנסורת מותר לקצוץ, אבל הערמה אסור, ומשמע דרב אשי נמי ס"ל, דאי ס"ל דאפי' הערמה מותר א"כ אמאי הדר ביה מפני לטותא דאביי, כיון דס"ל כרבי [יוסי] בר"י דאפילו הערמה מותר, והשתא תיקשי איפכא מאי פריך הש"ס בפרק תולין מברייתא דמטילין שכר לרב אשי, הא רב אשי לא ס"ל כרבי [יוסי] בר"י בהערמה.

על כן נראה לענ"ד לחלק בין הערמה להערמה, דלהערים לקצוץ הרבה בכונה כדי שישתייר אחר המועד ודאי אסור, דהא קעביד איסורא בשעה שקוצץ יותר מצורך המועד, כיון דכוונתו על אחר המועד, אבל להטיל שכר חדש והוא שותה ממנו אע"פ שכוונתו נמי שישתייר אחר המועד כיון דהוא שותה ממנו במועד לא עביד איסורא, ואין זה אלא הערמה בעלמא, ובזה קאמר הש"ס תנאי היא, וסתמא דברייתא כרבי [יוסי] בר"י דמערימין, ולפי זה לא פליג ברייתא דמטילין שכר אהא דתניא באידך ברייתא ובלבד שלא יערים, דהערמה זו

שפת אמת מסכת מועד קטן דף יב עמוד ב

בגמ' יש מהן פטור אבל אסור, לולי פרש"י אפשר לפרש דפטור ל"ד רק דמותר בדיעבד כהאי דתניא בסמוך דשלא לצורך המועד אסור ואם הותר מותר ולכתחילה מותר רק מה שהיא צורך המועד:

שם בגמ' יחידאי היא דתניא כלל ארשב"ג משום ר"י כו' קצת קשה מנ"ל דאיכא מאן דפליג עלי' בהא ואי משום דמתני בלשון יחיד הלא נראה דהא דמקצתו אבד מותר היא פלוגתא דר' יהודה ור' יוסי לעיל אי מותר לגמור כל המלאכה או לעשות רק להציל הפסדו וא"כ י"ל דמשום רישא נקטו רשב"ג בשם ר"י אבל הסיפא אפשר דלכ"ע היא דלמה נעשה ג' תנאי במילתא, דלר' יהודה דוקא כולו אבד מותר ולר"י אפי' מקצתו ובמחזקו לא ולחכמים אפי' מחזקו, מיהו לכאורה נראה דכל הגי' דמתירין בפ"ק משקין בה"ש ואינך כולו ס"ל דדבר האבד אפי' במחזקו שרי, ובאמת רש"י שבר"ף כ' כן דהאי תנא דאוסר במחזקו פליג אמתני' דמשקין בה"ש ע"ש אכן לפ"ז תמהני למה הוצרך הגמ' להביא הך דרשב"ג טפי הוי לשנויי דאנן כמתני' דמשקין בה"ש סבירא לן דמתיר אפי' במחזקו, ולכן נראה דאין לדמות דינים הללו כדאמרין הלכות מועד עקורות הן ואין למדין זו מזו, ויש לחלק דדוקא השקאה בבית השלחין דלעולם צריכין במועד להשקותן לכן ע"כ הצריכו להתיר, אבל קצירת שדות דע"י אונס לא קצרו מקודם ונעשה דבר האבוד באקראי י"ל דזה לא התייר, וכן נ"ל להוכיח מן הירושלמי לעיל (הלכה א') בפלוגתא דר"י ור' יוסי בשדה ניר או פשתן דמקשה דר"י דברייתא אדר' יוסי דמתני' מי שהפך ע"ש, והלא במחזקו אוסר ר"י לעולם וא"כ ע"כ תנא דברייתא לאו ר"י היא, רק כמ"ש דדוקא קצירת מחזקו אוסר ר"י וצ"ע [אכן לפי' הרע"ב בכלאים (פ"ז מ"ד) מוכח מהתם דגם במחזקו מותר בדבר האבד דלא כר"י, אבל לפי' הא' שכ' הרע"ב שם ליכא הוכחה מהתם ושוב קשה כנ"ל]:

שם בגמ' ואי ר"י ידע נמי בפרות כו' יש לתמוה דמה פסיקא לגמ' להקשות מתלוש אמחזקו הא חזינין דלר"י חמירא לי' מחזקו דאפי' אבוד אסור א"כ י"ל דלענין זה נמי חמור דאפי' אין לו מה יאכל בעי שינוי, ואין לומר דמכללא דכ"ל דמאן תנא שינוי בדה"א דלא כר"י מקשה, דאדרבה מדלא אמרו סתם שינוי במועד דלא כר"י, משמע איפכא דהיכא דמותר מטעם אבוד א"צ שינוי לר"י אבל היכא דאפי' אבוד אסור רק מכה דאין לו לאכול י"ל דבעי שינוי, אכן נראה דדישה לאו דבר שבמחזקו היא ואה"נ דשרי לר"י דישה אפי' יש לו לאכול אם היא דבר האבד, והא דחשיב התנא דש זורה כו' היא רק כדי לסיים שלא ידוש בפרות אבל אין זה בכלל דבר המחזקו וא"כ פריך הגמ' שפיר, מיהו לענין שבת נראה דדישה נמי בכלל מילי דמחזקו היא ע"ש בפוס' בה' שבת:

שם בגמ' כיון דכל יומא לאו בפרות דיישי כו' פירש"י דאסור משום דאושא מילתא, והרמב"ם כ' משום שאין בו הפסד ופי' הכל"מ לפי דבריו כוונת הגמ' דכל יומא נמי לפעמים לאו בפרות דיישי ואין בזה הפסד ע"ש, ובלח"מ רצה לפרש דס"ל לרמב"ם דכל דאינו דבר האבוד רק משום צורך אכילה מתירין לו צריך שינוי ומפרש הגמ' באופן אחר ע"ש, ואין זה נכון דהא לעיל (י"א) גבי מנעל ומפתח שנשברו אמרינן נמי בגמ' דלר"י א"צ שינוי ושם לאו דבר האבד היא רק שיש בו צורך מועד, [אך לפמ"ש בהג"א שם דמנעל ודלת שנשברו נמי דבר האבד היא ע"ש דברי הלח"מ נכונים]:

שם בגמ' ה"ז מותר ובלבד שלא יערים ורמינהו כו' לכאורה יש לתמוה מה מדמי הערמה זו לזו הא התם משמע דשותה באמת במועד כל החדש ונהי דיש לו ישן מ"מ כל המלאכה לצורך שתי' במועד היא, משא"כ כאן דמערים לעשות יותר מכפי הצורך, והי' נלפע"ד לפרש כוונת הגמ' דמדקתני ברישא טחון והותר קצץ והותר כו' מוכח ממילא דלכתחילה אסור לעשות יותר מהצורך וא"כ בסיפא דכפל ותני ובלבד שלא יערים ע"כ הכוונה כך דביש לו למועד אסור לטחון ולקצור כדי לאכול מזה וע"ז פריך שפיר דהערמה כהאי מותרת ומשני תנאי נינהו, ולפ"ז נראה לדינא דאפי' מאן דמתיר הערמה בישן וחדש מ"מ לקצור יותר מן הצריך למועד אסור, וכן דעת הרמב"ם שכ' בדין זה דישן וחדש דמותר משום שאין הערמה זו ניכרת ע"ש, והטור כ' דהר"ף ורא"ש שהשמיטו זה הדין מוכח דס"ל דאסור להערים, ולפמ"ש נראה איפכא מדהשמיטו סיומא דברייתא ובלבד שלא יערים משמע דס"ל דהערמה כזו דישן וחדש מותר רק להערים לעשות יותר מהצורך ודאי אסור לכ"ע כדכתיבנא, אכן אכתי לא א"ש כל הצורך דהא דמייתי הגמ' הכא דתניא אין מערימין בכך ריב"י מתיר נראה דהיא הברייתא שהובא בשבת (ק"ז ב) לענין להזמין אורחים להציל היין ע"ש, וכן מוכח בתוס' בשבת (קל"ט ב) שכיונו לזה ע"ש, וא"כ קשה דגם הערמה דאורחים ל"ד להך דישן וחדש דהתם אם באמת אין האורחים צריכין הוי הצלה שלא לצורך אבל הכא כל הטחינה לצורך המועד היא שהרי שותה החדש, והנה הרמב"ם פסק דמערימין בחדש וישן משום שאין הערמה ניכרת והקשו עליו למה לא פסק כחכמים דריב"י ות"י המג"א דמדמייתי הש"ס בשבת (קל"ט ב) הך הערמה להיתרא משמע דהילכתא הכי, ואזיל לשיטתו שפי' (בס"ל של"ה) בדעת הרמב"ם דהערמה דאורחים נמי מותר לכתחילה וכמ"ש הה"מ בה' שבת (פכ"ב הט"ז), מיהו קצת לא משמע כן לשון הרמב"ם שם, וכ"כ במאירי שם בשבת בשם גדולי המורים דאם הערים מותר כיון דריב"י מתיר אפי' לכתחילה ומשמע שהבין בדעת הרמב"ם דלכתחילה אסור, ולכן הי' נלפע"ד דס"ל להרמב"ם דלפי מה דמשני הגמ' בפ' תולין שם דהערמה דחדש וישן מותר משום דלא מוכחא מילתא י"ל דאדחי סוגיא דהכא וגבי אורחין אסור להערים משום שניכר שאינם אורחין שלו וכמו כן לעשות יותר מהצורך במועד אם ניכר אסור, משא"כ בחדש וישן כיון דשותה החדש אינו ניכר לכ"ע מותר ולא פליגי בהא תנאי רק בסוגיא דידן לא ס"ל החילוק

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מועד קטן פרק ב

38

הלכה א

מתני' מי שהפך את זיתו ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו טוען קורה ראשונה ומניחה לאחר המועד דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר [דף ז עמוד ב] זולף וגומר כדרכו: גמ' אגן תנינן מי שהפך את זיתו תני רבי חייה מי שהיו זיתו הפוכין ושנויין. מתניתין צריכה לרבי חייה ודר' חייה צריכה למתניתין. אילו תנינן ולא תנא ר' חייה הוינן אמרין לא אמרין אלא מי שהפכן פעם אחת אבל אם הפכן ושניין דברי הכל מותר הוי צורכה למתניתין דר' חייה. או אילו תנא ר' חייה ולא תנינן אגן הוינן אמרין לא אמרין אלא מי שהפכן ושניין אבל אם הפכן פעם אחת דברי הכל אסור הוי צורכא למתני' וצורכא למתני' דר' חייה. א"ר פנחס בי רבי זכיי מתני' בעטיניס מה דתני רבי חייה בגרגרים רבנן דקיסרין אמרין מתניתין כרבי יודה ומה דתני ר' חייה כרבי יוסה. רבי יודה אומר יאבד דבר ממועט ואל יאבד דבר מרובה רבי יוסה אומר אל יאבד דבר כל עיקר. רבי יודה בר פזי בשם רבי יוחנן כשם שהן חלוקין כאן כך הם חלוקין בהלכות אבל. דתני אלו דברים שעושין לאבל בימי אבלו דורכין את עבטו וזולפין את יינו וגפין את חביתיו וזיתיו הפוכין ושנויין טוחנן כדרכן ומשקין בית השלחין שלו בשהגיע זמנו לשתות [דף ח עמוד א] וזורעין את נירו פשתן ברביעה דברי רבי יודה. אמרו לו אם אינה נזרעת פשתן תזרע מין אחר אם אינה נזרעת בשבת זו תזרע בשבת אחרת. מני אמרו לו ר' יוסה. מחלפה שיטתיה דר' יודה תמן הוא אמר יאבד דבר ממועט ואל יאבד דבר מרובה וכא אמר הכין שנייא היא תמן שדרכו להערים. וכל שכן מחלפה שיטתיה דרבי יודה מה אית תמן שדרכו להערים את אמר מותר כאן שאין דרכו להערים לא כל שכן. אמר ר' חנינה מנו אמרו לו חכמים שהן בשיטת רבי יודה במועד.

הלכה ב

מתני' וכן מי שהיה יינו בתוך הבור ואירעו אבל או אונס או שהטעוהו זולף וגומר וגף כדרכו דברי ר' יוסי ר' יהודה אומר עושה לו לימודים בשביל שלא יחמיץ: גמ' א"ר זעירא לא אמר אלא וכן מי שהיה יינו בתוך הבור הא בתחילה אסור. מה אגן קיימין אם בשהגיע זמנו לבצור ולא בצר הוא חטא על נפשיה אם בשלא הגיע זמנו לבצור יכול הוה קאים אלא כי נן קיימין בשהגיע זמנו לבצור הוה סבר דזיכיל קיים ולא קם. כהדא ר' שבי ר' ינאי קטף כרמי' במועדא חמוניה כל עמא וקטפון בתריה בשתא חוריתאי שבקיה ויבש. ילפון מקלקלת' ומתקנת' לא ילפון. רב חייה בר אשי בשם רב [דף ח עמוד ב] הוה שרי מיעבדינה במועדא לצוד בה דגים במועדא. רבי יהודה הורי באילין מהולייא שרי מעבדינן במועדא לצורך המועד. ר' אמי הורי באילין פומפייא שרי מיעבדינן במועדא לצורך המועד. רבנן דקיסרין אמרי מסיקין לפסין וקדירות לצורך המועד. שמואל אמר זפתין גרבא ולא זפתין כוזתא זפתין גרבא דזיפתא דקדקירא ולא זפתין כוזתא דזיפתא גלידא. אית דמחלפין זפתין כוזתא ולא זפתין גרבא זפתין כוזתא שהיא לשעה ולא זפתין גרבא שהיא לשהות:

הלכה ג

מתני' מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד ובלבד שלא יכוין את מלאכתו במועד וכולן אם כיוונו את מלאכתן במועד יאבדו: גמ' ודלא כרבי יודה דרבי יודה אמר יושב ושומר. רבי יעקב בר אחא בשם רבנן פרקמטיא אבדה שרי מטלטלתא במועדא. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא הדא שיירתא שרי מיזבון מינה במועדא. הוה ידע דשיירתא מיעול ומיזלא עיבידתיה. א"ר מנא אין ידע דלא מיזבון והוא פחת מן אגרא יזבין ואי לא לא יזבין. א"ר יוסי בר בון אגרא וקרנא קרן הוא אין ידע דלא מזבין והוא פחת מן קרנא יזבין ואי לא לא יזבין. ר' יונה ור' יוסה הורון בהדין לסוטה שרי מזבנתיה במועדא לצורך המועד. ר' יצחק בי ר' לעזר מפקד לר' הושעיה בי ר' שמי דהוה פרוש אין את ידע דאת מזבן ואילפא מורכא לך ואת אתי משתי גבן זבין ואי לא לא תזבין. ר' יונה בוצריה הוה ליה ספרין שאל לר' הונא מהו מזבנתין במועדא א"ל מחדי את מועדא שתי את קינדיטון. ר"ח חברין דרבנן אמר פרגמטיא נגבית [דף ט עמוד א] מנכסי יתומים קטנים הוון בעי מימר בשיש עדים הא אם אין עדים יודעים לא. רבנן דקסרין בשם רבי לא לכן צריכא בשיש עדים יודעין הא אם אין עדים יודעין נעשית כפקדון. כך אנו אומרים פקדון לא יגבה מניכסי יתומין קטנים. מה בינו למלוה מלוה ניתנה להוצאה וזה לא ניתן להוצאה. א"ר בא בר ממל אילו היה לי מי שיומנה עמי היתרתי בשר בכור להישקל בליטרא והיתרתי שיהו עושין מלאכה בחולו של מועד. כלום אסרו בשר בכור להישקל בליטרא לא כדי שיהו מוכרין אותו בזול והן מערימין עליו ומוכרין אותו ביוקר. כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואינן אוכלין ושתיין ופחזין. א"ר יוחנן אם הזכירוך לבולי יהא הירדן בעל גבולך. א"ר יוחנן קבלין רשות להיפטר מבולי. א"ר יוחנן לויין בריבית לחבורת מצוה ולקידוש החדש. רבי יוחנן בצפרא הוה נחת לכנישתא והוה מלקט פירוורין ואכל ואמר יהא חולקי עם אילין דאכלין הכא רומשות:

הלכה ד

מתני' אין לוקחין בתים עבדים ובהמה ואבנים אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאכל אין מפנין מבית לבית אבל מפנה הוא לחצירו מפני ששמחה היא לו אין מביאין כלים מבית האומן אם חושש להן מפנין לחצר אחרת: גמ' ניחא כולהן אבנים כהדא אם היה כותלו גוהה סותרו ובוניהו. ויסתור ולא יבנה רבי חנניה בשם ר' יוחנן התירו סופו מפני תחילתו שאם אומר את לו שלא יבנה אף הוא אינה סותרו ונמצא בא לידי סכנה. רבי יהושע בן לוי שאל לרשב"ל מהו ליקח בתים מן העכו"ם. א"ל אימת ר' שאל בשבת ותני בשבת מותר.

בית הבחירה (מאירי) מסכת מועד קטן דף יב עמוד ב

5

מי שהיתה לו תבואה מחוברת בקרקע אם יש פסידא באיחורה ולא כיון במלאכתו במועד אע"פ שאינו צריך לה במועד הרי זה קוצרה בלא שנוי ובלבד שלא ידוש בפרות ולא משום שנוי שדבר האבד אינו צריך שנוי וכן שהרבה פעמים אדם דש בלא פרות ואין דישה בלא פרות שנוי אלא מפני שהדבר מפורסם ביותר ואם אין פסידא באיחורה אלא שהוא צריך לה במועד שאין לו מה יאכל אע"פ שיש לו כדי לקנות אין מצריכין אותו לקנות ואפי' כיון מלאכתו במועד אלא קוצר ומעמר ודש וזורה ובורר וטוחן מה שהוא צריך ואף בזו לא ידוש בפרות ואם אינו צריך לה במועד אלא שיש בה אבד והוא כיון מלאכתו במועד אסור וזהו שאמרו בתלמוד המערב על מה שאמרו כאן רב חצדו ליה חצדא וכו' במה אנו קיימין כלומר מפני שהיה בה אבד במה אנו קיימין אם בהגיע זמנו לקצור קודם הרגל ולא קצר איהו דאפסיד אנפשיה כלומר שראוי לאסור מחמת כיוון מלאכתו ואם בשלא הגיע היכי קאי כלומר היאך אפשר שיהא אבד בזמן מועט ופירשה כגון שהגיע זמנו וחשב הוא שיהא יכול לעמוד עד לאחר הרגל ואח"כ נודע לו שאי אפשר לו לעמוד ומ"מ אפשר לפרשה שלא הגיע זמנה עד חול המועד והרוח באה ומשירתו בתלמוד המערב אמרו הדה דתימא במספיק ליחיד אבל במספיק לרבים ידוש אף בפרות ואין בכך כלום ואם קצר מערב יום טוב ורוצה לעמר או לדוש הכל לפי הזמן.

כלל הדברים כל שיש בו אבד אע"פ שאינו צורך המועד מותר אם לא כיון מלאכתו במועד ואם כיון מלאכתו אסור אין בו אבד אסור אא"כ הוא צורך המועד שכל שהוא צורך המועד אפי' בטורח ואפי' היה אפשר לו מבערב וכיון מלאכתו מותר באוכל נפש ובמכשירי אוכל נפש כגון גדילת תנורים וקציצת עצים לצורך המועד וכיוצא בהם ואפי' מלאכת אומן אבל מה שאינו צורך אכילה אע"פ שהוא צורך המועד הואיל ואין בו אבד כיוון מלאכתו אסור אף במלאכת הדיוט לא כיון מלאכתו אסור במלאכת אומן ומותר במלאכת הדיוט והזהר שיהא כלל זה חקוק בלבך בכל עניני הלכות מועד ושמרה:

למדנו לפי דרכנו שקוצרין ודשין ועושין כל מלאכה שבתבואה וטוחנין וקוצצין עצים לצורך המועד אלא שאנו מוסיפין בה שאם עשה אחת מהן לצורך המועד והותר מותר לאחר המועד ואין מערימין בכך ר"ל שיהא עקר כונתו להותר ואם עשה כן עליו נאמר ויראת מאלהיך וכל שנודע לנו בהערמתו אסור מתורת קנס וכדקאמר טחן והותר מותר הא כל שעקר טחינתו בהערמה אסור וכן בכל שאר הדברים ועל הדרך שאמרו וכלם שכיונו מלאכתם במועד יאבדו ויש דבר שמוותר להערים בו והוא שמטילין שכר במועד לצורך המועד הן שכר של תמרים הן של שעורים ואע"פ שיש לו ישן מערים ושותה מן החדש שאין הערמה זו ניכרת שהרואה אומר לצורך המועד הוא שאין הכל יודעין שיהא לו מן הישן וכן בכל הערמה שאינה ניכרת כגון צריך למדה קטנה וטוחן מדה גדולה וכיוצא בזה:

לענין ביאור זה שאמרו בסוגיא זו אין לו מה יאכל הוה י"מ אותה על הפועל וכמו שאמרו שאע"פ שבעל הבית יש לו לאכול מותר להרויח את הפועל במלאכה שלו בכדי חייו של פועל שאם לא כן היאך אפשר שיאמר על הרב אין לי מה יאכל הוה ואין צורך בכך שאפשר שכד הקמח כלה ואין מטריחין לקנות כמו שביארנו למעלה:

טבעת שיש עליה חותם הוא תכשיט של איש ומותר לצאת בו לרשות הרבים לדעת רוב פוסקים אבל אין עליה חותם אסור לאיש לצאת בו לרשות הרבים שאינו תכשיט שלו וכל שאינו יוצא בו לרשות הרבים אסור לצאת בו לחצר שאינה מעורבת חוץ מקצת דברים המבוארים במקומם ויש מי שמתיר בטבעת שאין עליה חותם לצאת בו לחצר וכמו שאמרו נזמים שירין וטבעות הרי הן ככל הכלים וניטלין בחצר וודאי אף בדרך מלבוש כן ואף לדעת זו ראוי לאדם חשוב להזהר בו ומ"מ יש פוסקים שאף טבעת שיש עליה חותם אע"פ שהוא תכשיט של איש לכתחלה אסור משום דילמא שליף ובחצר מיהא מותר אלא שאדם חשוב ראוי להזהר וחמרתא דאמדושא פירוש טבעת של עץ הקרוי כן הן בחותם הן שלא בחותם על הדרך שפירשנו ודברים אלו קצרנו בהם בכאן מפני שאין זה מקומן ובמסכת שבת נ"ז א' יתרחבו הדברים בעקרי דברים אלו בע"ה:

כל שהוא נאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי גוים וכן הדין במשקה מעתה מים שהחם אותם גוי בכלי שאין בו איסור גיעול או שיש בו איסור גיעול אלא שהוא נותן טעם לפגם מותר לשותותו וכן כל כיוצא בזה כמו שיתבאר במקומו: מי שצריך לדבר מועט ואי אפשר לו אלא על ידי מלאכה מרובה כגון לנסורת של עץ ואי אפשר לו בכדי צרכו אא"כ קוצץ דקל ומנסרו מותר אלא שהדבר מכווער וראוי להמנע ממנו אא"כ הוא צורך גדול:

כבר ביארנו שכל מה שיש בו צורך המועד ואינה מלאכת אומן אע"פ שאינה אוכל נפש ואינה אבד מותר לעשותה במועד מעתה עוקרין את הפשתן לנשים כדי לחוף בהם שהיה מנהגם להטביל גבעולי פשתן בשמנים ידועים וחופפות בהן וקוצרין את הכשות לערבו בשכר ליתן בו חורפה ואת השומשמין לעשות מהם שמן אם היו דברים אלו צריכין לו במועד וכן כל כיוצא בזה ואע"פ שהשומשמין אין ראוי לעשות מהן שמן עד שהם מתיבשים הרבה משנתלשו מ"מ חזו לנזיאתא דאית בהו ר"ל גרעינים הדקים שבהם שמתבישים אף במחורב:

חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף יב עמוד ב

4

יש מהם פטור אבל אסור. פי' שאם עבר ועשה אין בו שום חיוב אלא איסור עשה בלבד, ונראה שלא בא להודיענו עיקר הדין דהא פשיטא, ועוד דהא יש בהן נמי שהוא חייב אם כיון מלאכתו במועד ועשאה דקנסינן ליה ומשמתינן ליה, אלא כך רצה לומר כי יש מהם שדומות זו לזו מאד וזו מותר לכתחלה וזה פטור אבל אסור וכעין ההוא מימרא דלעיל.

רב הונא חצדו ליה חצדא בחולא דמועדא. פי' שהיה דבר האבד ולא היתה ראויה לקצור קודם המועד אלא עכשיו הגיע זמנה, אבל בירושלמי אמרו על דרב הונא מה אנן קיימין בשגגה זמנו לבצור והוא סבר דהוא קיים ליה ולא קם, ויש גורסין אותה בירושלמי על משנתנו בפסקת וכן מי שהיה יינו, ולא שייכא עלה כלל חדא דהתם בין קא מיירי, ועוד דההיא הא אוקימנא שהטעוהו פועלים, ובנוסחאות מדוייקות הביאה על דברי רב וקמ"ל דלא חשבינן לה להא פושע קרוב למזיד למיקנסייה.

טוחנין קמח במועד לצורך המועד. פי' ברחיים ישנה דלדברי הכל.

ושלא לצורך המועד אסור. קשיא לן למה ליה למיתני שלא לצורך המועד אסור מרישא שמעינן לה וסברא נמי הוא, ועוד לצורך המועד מותר למה לי גדולה מזו קתני סיפא שאם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר, וי"ל דבטחינה שרינן כל צורך המועד אפילו בהרוחה גמורה ולא בצמצום ממש וכן בשאין לו לעשות בדבר אלא מלאכה אחת, אבל לקמן שהוא צריך לקצור ומעמר ושאר מלאכות אינו עושה אלא כדי צרכו בצמצום כל מאי דאפשר ובזה עושה כל מלאכה שבעולם ואפי' בפרהסיא, ואפילו בהא ודאי אם לא ימצא מי שירצה לעשות לו בצמצום שאין רוצין לטחון או לקצור לו דבר מועט עושה אפי' הרבה מפני מועט שהכל לצורך המועד הוא, וכך קבלתי ממורי רבינו נר"ו בשם רבינו הגדול רבו הרמב"ן ז"ל.

ובלבד שלא ידוש בפרות. פי' משום דאוושא מילתא טובא וסגי' ליה שפיר בלאו הכי, ובירושלמי אמרו שאם היה מספיק לרבים דש אפי' בפרות משום דהכי אורחא.

ההוא יחידאה. פרש"י ז"ל דאוסר לעשות מלאכה בדבר האבד במחוכר ולית ליה מתני' דמשקין בית השלחין, פי' ואנא דאמרי כתנא דבית השלחין ומ"מ מוסיף הוא עליו למשרי טרחא יתירא מפני שהגיע לכתפים דהא מודה ההוא תנא כדפרישית לעיל.

אי ר' יוסי ידוש נמי בפרות. בשלמא לדידי האי תנא רבנן היא סבר לה כר' יוסי לענין מחוכר ופליג עליה לענין שינוי וכיון דרבנן היא הלכתא כוותיהו לענין מחוכר מיהת, אלא לדבריך דאמרת דיחידאה היא ור' יוסי ממש ידוש נמי בפרות, ופרקינן דכי הא לא חשיב שינוי דאפילו בחול איכא טובא דיישי בלא פרות.

ת"ר טוחנין במועד כו'. פליג להו בהני בבי משום דכל חדא ענינא באנפיה נפשיה, ואשמועינן דאפי' בטחינת קמח שהיא צורך גדול אין עושין שלא לצורך ואפי' בשכר ועצים עושין לצורך ואפי' הרבה ולהרוחה.

ובלבד שלא יערים. פי' שיתכוין על מנת להותיר או שהיה לו אחד בביתו והיה בדעתו לשתות ממנו והוא אומר שאינו רוצה בזה אלא באחר שהוא חדש.

תנאי היא דתניא אין מערימין וכו'. ונראה דהלכתא כמאן דאסר וכן פסק (ה"ר יו"ט) [הר"ן ז' גיאת] ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל (פ"ז מ"ט ה"ח) פסק להקל, ונראין דברים שלא נחלקו אלא בהערמה זו שהיא בענין אוכל נפש וצורך אוכל נפש (דאמ') [דאיכא] הרוחה בענין המועד ורבו השמחה הוא, אבל במילי דעלמא כולי עלמא מודו שאין מערימין, כן נראה לי.

רב חצדו ליה חצדא בחולא דמועדא וכו' ושמואל לא סיימוה קמיה. וקסבר דאי משום שאין לו מה יאכל לא הוה ליה למיחצד כוליה האי דהוה ליה למיעבד בצמצום, אי נמי סיימוה קמיה אדם חשוב שאני, וק"ל וכי משום דהוא אדם חשוב ימות ברעב, וי"ל שהיה לו ללוות מאחרים דהא מסתמא משכח, אי נמי היה לו לעשות בצנעא גדולה וצמצום גדול.

ר' יהודה נשיאה נפק בחומרתא דמושא. פרש"י ז"ל נפק בשבתא לחצר בטבעת של אלמוג וחותרמה של מתכת ואמרינן במסכת שבת (נ"ט ב') בין שהיא של אלמוג וחותרמה של מתכת או שהיא של מתכת וחותרמה של אלמוג אסור לצאת בו, והקשו עליו בתוספות דהתם בפרק במה אשה יוצאה לא חלקו בדבר זה אלא לענין טומאה שהיא מחלוקת ר' נחמיה ורבנן, אבל לענין שבת אין חלוק בדבר זה כלל (אלא אין חלוק אלא) בין טבעת שיש עליה חותם ובין טבעת שאין עליה חותם, וכל שיש עליה חותם מותר לאנשים ואסור לנשים וכל שאין בו חותם אסור לאנשים ומותר לנשים וכדמוכח בההוא פרק להדיא, לכך פירשו דהכא בטבעת שאין עליה חותם או כיוצא בו מתכשיטין שהן אסורים לאנשים לצאת בהן לרשות הרבים, וקס"ד דהוא הדין לחצר אפי' היא מעורבת, ואפי' הכי אמרינן דלחצר שרי

6

כיצד הוא עושה מראה לו כיסין של דינרין והעכ"ם חותם ומעלה לארכיים [דף ט עמוד ב] שכן מצאנו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת דכתיב [יהושע ו ג] כה תעשה ששת ימים. וכתיב [שם ד] וביום השביעי תסובו את העיר שבע פעמים וכתיב [זברים כ ב] עד רדתה אפילו בשבת הרי שאין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודשן ובלבד שלא ידוש בפרה. במספק ליחיד אבל במספק לרבים דש ואפילו בפרה. אין מפנין מדירה נאה לדירה נאה ולא מדירה כאורה לדירה נאה ואין צריך לומר מדירה נאה לדירה כאורה. ובתוך שלו אפילו מדירה נאה לדירה כאורה שמחה לאדם בשעה שהוא דר בתוך שלו. אין מפנין את המת ואת העצמות מקבר מכובד למכובד ולא מבזוי לבזוי ולא מבזוי למכובד אין צורך לומר מן המכובד לבזוי. ובתוך שלו אפילו מן המכובד לבזוי ערב הוא לאדם שהוא נינוח אצל אבותיו. אין מביאין כלים מבית האומן. הדא אמרה פרגמטיא עבדה שרי מטלטלתא במועדא:

הלכה ה

מתני' מחפין את הקציעות בקש רבי יהודה אומר אף מעבין מוכרי פירות כסות וכלים מוכרין בצנעה לצורך המועד הצידין והדשושות והגרוסות עושין בצינעה לצורך המועד ר' יוסי אומר הן החמירו על עצמן. גמ' כיני מתני' מעבין. ר' יהודה אומר יאבד דבר ממועט ואל יאבד דבר מרובה רבי יוסה אומר אל יאבד דבר כל עיקר. כהנא אמר אית מילין במועד דקשיין מן אהילות ומן נגעים. תמן אמר רב ירמיה בשם רב פורסין מחצלת על גבי שיפוף בשבת וכא הוא אמר הכין. רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא לתולש מן הקרקע ביניהן רבנן אמרי קוצר ומעבה רב יודה אומר לא יקצור אלא יעבה. קיבלו עליהן חרמי טיבריה ודשושי עכו וגרוסי ציפורין שלא לעשות מלאכה בחולו של מועד ניהא גרוסי ציפורין דשושי עכו. חרמי טיבריה ואינן ממעטין בשמחת הרגל. צד הוא בחכה צד הוא במכמורת. אפילו כן אינן ממעטין בשמחת הרגל רבי אמי מיקל לון שהן ממעטין בשמחת הרגל:

הדרן עלך פרק מי שהפך